

Postbus 55
8200 AB Lelystad

Telefoon
(0320)-265265
Fax
(0320)-265260
E-mail
provincie@Flevoland.nl
Website
www.flevoland.nl

De Raad van de gemeente Almere

Postbus 200
1300 AE ALMERE

Verzenddatum

Bijlagen

Uw kenmerk

Ons kenmerk

3331661

Onderwerp

Toezichtbrief IBT FT Almere (begroting 2025)

Geachte leden van de raad,

Inleiding

Met deze brief informeren wij u over de financiële toezicht vorm 2025 en de overige toezichtbevindingen, die voortvloeien uit de bestuursovereenkomst IBT (Interbestuurlijk Toezicht) FT (Financieel Toezicht). Uw college ontvangt een afschrift van deze brief.

Onze aandacht gaat uit naar:

- de naleving van de afspraken convenant IBT (FT);
- de jaarrekening, inclusief de bevindingen van de accountant;
- de begrotings-, schuld en weerstandspositie.

Bestuursovereenkomst IBT FT

Het IBT FT maakt onderdeel uit van de bestuursovereenkomst IBT 2024. Het doel van de bestuursovereenkomst IBT FT is het verbeteren van de verslaglegging vanuit het college aan de raad over de financiële positie. Hierdoor wordt het horizontale toezicht van de raad versterkt en kan het verticale toezicht vanuit de provincie op afstand plaatsvinden.

Jaarrekening en accountantsverslag

De accountant heeft een goedkeurende controleverklaring afgegeven voor getrouwheid over 2023. De raad heeft de jaarrekening vastgesteld en tijdig aan GS aangeleverd.

Uw gemeente heeft in 2023 een negatief rekeningsaldo na reserves gerealiseerd van ca. € 58 mln. Als voornaamste oorzaken worden genoemd hogere lasten beheer en onderhoud en jeugdhulp. Het structureel rekeningsaldo na reserves over 2023 is met ca. € 13 mln. tevens negatief. Ook in de jaren 2018 tot en met 2021 werd geen structureel evenwicht gerealiseerd. In 2022 was dat wel het geval.

Begrotingspositie

Uw raad heeft de (meerjaren)begroting 2025-2028 vastgesteld en tijdig (voor 15 november 2024) ingezonden naar GS.

Ontwikkelingen ten aanzien van de financiële positie van gemeenten:

- Het besluit over de herijking van het gemeentefonds is vanaf 2023 van toepassing. Tot en met 2025 is het ingroeipad gemaximeerd (tot € 37,50 per inwoner). De verdere implementatie van het nieuwe verdeelmodel is afhankelijk van de evaluatie eind 2025.
- De oploop van de opschalingskorting gemeentefonds is vanaf 2026 definitief vervallen.
- De nieuwe financieringssystematiek op basis van de BBP-systematiek wordt vervroegd ingevoerd met ingang van 1-1-2024. De impact op de lopende begroting in 2024 wordt geheel en vanaf 2025 tot en met 2029 deels gecompenseerd. Dat houdt in dat gemeenten in 2025 eenmalig met een daling van het gemeentefonds worden geconfronteerd. Deze eenmalige daling wordt in het financieel toezicht voor 2025 als incidenteel beschouwd.
- Gemeenten hebben vanaf 2024 meer mogelijkheden om structurele (investerings)lasten te dekken. Met ingang van 2024 wordt een verruimde inzet van het surplus in de algemene reserve onder bepaalde voorwaarden vanuit het financieel toezicht toegestaan.
- De gemeenten mogen (vooralsnog), evenals in voorgaande jaren, in de jaarschijven 2025 tot en met 2028 de middelen, zoals die in de Hervormingsagenda jeugd zijn afgesproken, als structurele en reële raming opnemen in hun (meerjaren)begroting. Bij het uitblijven van een structurele oplossing in de meicirculaire 2025 wordt deze richtlijn opnieuw overwogen.
- Het Rijk heeft besloten het realiseren van een extra besparing van € 511 mln. structureel op jeugdzorg als rijksverantwoordelijkheid voor 2025 te laten vervallen. Deze bedragen zijn in de septembercirculaire verwerkt in het gemeentefonds (niet in de meicirculaire). Afhankelijk op basis van welke circulaire de gemeenten de begroting opstellen, kan dit wel/niet worden verwerkt in de (meerjaren)begroting.
- Het Rijk heeft een bedrag van € 75 mln. in 2026 tot en met € 300 mln. in 2029 gereserveerd voor de kostenontwikkeling/vergrijzing WMO. Deze bedragen zijn in de septembercirculaire verwerkt in het gemeentefonds (niet in de meicirculaire). Afhankelijk op basis van welke circulaire de gemeenten de begroting opstellen, kan dit wel/niet worden geraamd in de (meerjaren)begroting.
- Gemeenten kunnen in de (meerjaren)begroting structureel rekening houden met een evt. ruimte onder het plafond van het BTW compensatiefonds (BCF). De laatst werkelijk gerealiseerde ruimte onder het BCF-plafond is de maximaal toegestane ruimte (jaar 2023).
- Gemeenten kunnen het bedrag, dat zij in 2023 ontvangen voor de klimaat- en energiegelden, opnemen als structurele baat in de (meerjaren)begroting 2025 tot en met 2028. Onder de voorwaarde dat gemeenten een gelijk bedrag aan extra structurele lasten opnemen voor deze klimaat- en energietaken.

Uw gemeente heeft in de (meerjaren)raming:

- De septembercirculaire als basis genomen (evenals voorgaand jaar).
- De begroting gecorrigeerd voor de inflatie op basis van de indexering van het CPB. Uw gemeente indexeert op basis van constante prijzen. Uw gemeente past de subsidieverordening aan, zodat met ingang van 2026 de prijscompensatie, die wordt ontvangen van het Rijk, ook wordt uitgekeerd aan de gesubsidieerde instellingen.
- De OZB stijgt in 2025 met 13,1%, de afvalstoffenheffing met 7,2% en de rioolheffing met 8,8%. Naast de verhoging van de woonlasten worden ook de toeristenbelasting met 40% en de parkeertarieven verhoogd.
- De financiële effecten van invoering van het herijkte verdeelmodel van de algemene uitkering verwerkt binnen het financieel perspectief. Uw gemeente is nadeelgemeente.
- De middelen jeugdzorg van het Rijk geraamd conform de landelijke afspraken.
- De eenmalige daling van het gemeentefonds in 2025 als incidenteel geraamd.
- De door het Rijk gereserveerde extra gelden WMO als gevolg van de vergrijzing structureel geraamd (conform de richtlijnen).
- De ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds op grond van 2023 voor 50% structureel geraamd.

Op basis van de analyse van het exploitatietekort in de jaarrekening 2023 bleek dat de naderende ravijnjaren vanaf 2026, tezamen met de stijgende lasten jeugdhulp en beheer en onderhoud, leiden tot exploitatie tekorten in het financieel perspectief. Gelijktijdig met de oproep van de provincie als financieel toezichthouder (zie briefwisseling maart 2024) kwam uw gemeente tot de conclusie dat er bezuinigingen noodzakelijk waren om de begroting 2025 weer reëel en structureel sluitend te laten zijn.

Conform de geplande processtappen heeft uw gemeente een breed pakket aan bezuinigingen en lastenverhogingen in de (meerjaren)begroting 2025-2028 opgenomen. Uw begroting is in 2025 reëel en structureel in evenwicht, de jaren vanaf 2026 laten echter een structureel tekort zien. Voornamelijk als gevolg van de oplopende en als niet-reëel beschouwde taakstelling jeugdzorg (als een correctie opgenomen door de provincie). Verder dreigt de buffer (= algemene reserve) in het financieel perspectief fors af te nemen. Uw gemeente heeft het besluit genomen de financiële buffer (indien nodig) aan te vullen tot € 45 mln. ultimo 2026. Deze buffer heeft als doel onverwachte risico's te kunnen opvangen.

Schuldpositie

De schuldpositie is in 2023 gunstig (ca. 40%). In de komende jaren zal de schuldpositie gaan oplopen, maar nog binnen de gehanteerde signaleringswaarden. Dit wordt mede veroorzaakt door de druk op winsten grondbedrijf en exploitatieresultaten.

Weerstandpositie

De solvabiliteit van uw gemeente bedroeg in 2023 ca. 40% (neutraal), maar zal komende jaren gaan afnemen tot ca. 20% (voldoende).

Uw gemeente maakt onderscheid in incidentele risico's voor het algemeen- en grondbedrijf. Voor beide categorieën geldt dat er voldoende weerstandcapaciteit aanwezig is. Uw weerstandcapaciteit bestaat uit de saldireserve, reserve grondbedrijf en de buffer. De structurele financiële risico's worden niet afgedekt. Geadviseerd wordt dit laatste aandacht te geven in uw nog in 2025 op te stellen Nota risico en weerstand.

De grondratio (investering in het grondbedrijf als percentage van de totale baten) bedraagt in 2023 ca. 18% (gunstig). Op langere termijn wordt een stijging van de grondratio verwacht tot ca. 35% (ongunstig) door de voorinvesteringen in de nieuwe grondexploitatie Nobelhorst fase 5 en Hortus. Door de verkoop van grond verwacht uw gemeente dat de grondratio na 2026 weer zal gaan dalen.

Uw gemeente heeft de programmering van de grondexploitaties aangepast als gevolg van de lastige marktomstandigheden en de netwerkcongestie. Met de verwachting dat de problematiek rondom netcongestie rond 2029 is verholpen. Door een langere doorlooptijd van de grondexploitaties en toenemende bouwkosten stijgen de rentekosten en de plankosten en komen de resultaten van de grondexploitaties hierdoor onder druk te staan. Met als gevolg dat de stortingen van de winst grondbedrijf in de buffer gevaar lopen.

Conclusie en toezichtregime IBT FT 2025

Het jaar 2025 is reëel en structureel in evenwicht, maar vanaf 2026 tot en met 2028 niet meer. Het invullen en realiseren van de niet ingevulde taakstellingen is van cruciaal belang voor een reëel en structureel sluitende begroting vanaf 2026. Hierbij staat het realiseren van de taakstelling jeugdzorg centraal (anders is een alternatieve dekking nodig). Tevens noodzakelijk om een forse vermindering van de buffer te voorkomen.

Almere valt voor het komend jaar, met inachtneming van art. 203 van de Gemeentewet, onder repressief toezicht. Op basis van de bestuursovereenkomst IBT FT 2024 wordt de kleur oranje toegekend. Er wordt, gezien de nog te realiseren taakstelling jeugdzorg, een additioneel bestuurlijk overleg begin 2025 ingepland.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Flevoland,

de secretaris,

de voorzitter,